

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงความแตกต่างของการออมระหว่างกลุ่มอาชีพ โดยในการศึกษาถึงความแตกต่างของการออมระหว่างกลุ่มอาชีพนั้น จะอาศัยการใช้แบบจำลองที่แสดงพฤติกรรมของการออมซึ่งประกอบไปด้วยสมการการออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มอาชีพ คือ อาชีพเกษตรกรรม อาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ อาชีพลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า และอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ข้อมูลที่ทำการสำรวจพฤติกรรมของการออมของครัวเรือนในประเทศไทยที่สำรวจโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี 2535/2356 ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ครัวเรือนทั่วทั้งประเทศไทย ทั้งในและนอกเขตเทศบาล จำนวนทั้งหมด 1465 ครัวเรือน

ผลจากการศึกษาพบว่า รายได้มีส่วนในการกำหนดการออมของครัวเรือนในทุกกลุ่มอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว ยกเว้นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่รายได้ถาวรไม่ใช่ปัจจัยที่กำหนด เนื่องจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นมีรายได้ที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นราคาของผลผลิต สภาพอากาศ เป็นต้น รายได้ส่วนใหญ่จึงเป็นรายได้ในลักษณะชั่วคราว ในขณะที่รายได้ประจำ(ถาวร)ของครัวเรือนเกษตรกรรมนี้มีเพียงเล็กน้อย ดังนั้นรายได้ถาวรจึงไม่เป็นปัจจัยในการกำหนดการออมของครัวเรือนเกษตรกรรม โดยที่รายได้ถาวรส่งผลต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด ในขณะที่รายได้ชั่วคราวส่งผลต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจมากที่สุด และถ้าพิจารณาจากค่าความยืดหยุ่นของการออมเมื่อเทียบกับรายได้ พบว่า ครัวเรือนในทุกกลุ่มอาชีพ ยกเว้นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีความยืดหยุ่นต่อรายได้เป็นบวก ในขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ติดลบ

ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ จะมีผลต่อการออมของครัวเรือนในบางกลุ่มอาชีพเท่านั้น คือ เขตที่อยู่อาศัยจะมีส่วนในการกำหนดการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และ

รับจ้างทั่วไป ซึ่งเขตที่อยู่อาศัยในชนบท(นอกเขตเทศบาล)จะส่งผลต่อการออมในทางบวกมากกว่าเขตในเมือง(ในเขตเทศบาล) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากการที่ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในเขตชนบทจะต่ำกว่าค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในเขตเมือง ส่งผลให้มีรายได้ในการเก็บออมมากกว่า ซึ่งถ้าพิจารณาปัจจัยด้านเขตที่อยู่อาศัย พบว่า เขตที่อยู่อาศัยจะส่งผลกระทบต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ในขณะที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย และ รับจ้างทั่วไป ใกล้เคียงกัน ส่วนปัจจัยด้านขนาดของครัวเรือน จะมีส่วนในการกำหนดการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป โดยมีผลในทางลบต่อการออม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ขนาดครัวเรือนส่งผลทางลบต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากกว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนปัจจัยด้านอัตราการพึ่งพิงจะเป็นปัจจัยที่กำหนดการออมของอาชีพค้าขายโดยมีผลในทางลบ สำหรับปัจจัยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น อายุของหัวหน้าครัวเรือน การถือครองทรัพย์สินของครัวเรือน การศึกษาในทุกกระดับของหัวหน้าครัวเรือน รวมทั้งเพศของหัวหน้าครัวเรือน ไม่มีส่วนในการกำหนดการออมของครัวเรือนในทุกกลุ่มอาชีพ อาจเนื่องมาจากปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญน้อยกว่าปัจจัยอื่นๆที่กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านรายได้

สำหรับผลด้านสถิติ พบว่า ในบางสมการมีค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด(R^2) ต่ำ เนื่องจากการที่ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นลักษณะข้อมูลภาคตัดขวาง ซึ่งจะไม่มิติศทางของตัวแปรอย่างชัดเจน ซึ่งต่างจากข้อมูลอนุกรมเวลาที่ตัวแปรส่วนใหญ่จะมีทิศทางที่แน่นอน ซึ่งจะทำให้การประมาณค่าสมการจะได้ค่า R^2 ที่สูงกว่าการเก็บจากข้อมูลภาคตัดขวางซึ่งไม่มีทิศทางของตัวแปรที่แน่ชัด ส่วนผลทางด้านสถิติอื่นๆไม่ว่าจะเป็น ค่า D.W.(Durwin-Watson) และ ค่า F-stat นั้นอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ว่าไม่มีปัญหา

นอกจากนี้ในการศึกษาการออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพนี้ ยังมีการทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมออมของครัวเรือนระหว่างกลุ่มอาชีพโดยใช้ Chow-Test เนื่องจากการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพพบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีปัจจัยกำหนดการออมที่คล้ายคลึงกับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ จะมีปัจจัยกำหนดการออมที่คล้ายคลึงกับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างบริษัทร้านค้า ผลจากการใช้ Chow-Test พบว่าพฤติกรรมออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตร

กรรมมีลักษณะคล้ายคลึงกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป แต่ถ้าพิจารณาโดยปัจจัยของแต่ละสมการที่เหมือนกัน พบว่า รายได้ถาวร และ เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน ใน 2 สมการมีความแตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการพนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจมีลักษณะแตกต่างจากพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาคเอกชน: ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า

ส่วนในการศึกษาในเรื่องดุลยภาพระยะยาวของปัจจัยที่กำหนดการออมทั้งหมดในสมการว่าจะ stable ในระยะยาวหรือไม่ โดยใช้ Logit Model ในการวิเคราะห์ พบว่า รายได้ถาวร รายได้ชั่วคราว อัตราการพึ่งพิง และ เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในระยะยาวกับการออมของครัวเรือน ส่วนตัวแปรอื่น ๆ นอกจากนี้ ไม่มีความสัมพันธ์ระยะยาวกับการออมของครัวเรือน

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 คำขอข้อมูล

1. ในการศึกษานี้ใช้ข้อมูลที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจในปี 2535/2536 ซึ่งอาจจะได้ผลที่แตกต่างกับผลที่ได้ในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันมีปัจจัยหลายอย่างเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทำให้การออมของครัวเรือนลดลง ดังนั้นจึงควรมีการสำรวจข้อมูลพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในปัจจุบัน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาพบว่า มีตัวแปรจำนวนหนึ่งเป็นปัจจัยในการกำหนดการออมของครัวเรือน ในขณะที่ตัวแปรจำนวนมากที่ไม่เป็นปัจจัยในการกำหนดการออม ดังนั้นการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทยในครั้งต่อไป ควรมีการสำรวจให้ละเอียดมากขึ้น โดยพยายามเพิ่มปัจจัยที่นำมาใช้ในการกำหนดการออมมากขึ้น เพื่อในการศึกษารุ่นต่อไปจะสามารถมีปัจจัยที่อธิบายการออมของครัวเรือนมากขึ้น และค่า R^2 ของสมการโดยเฉพาะครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้มีค่าสูงขึ้น

3. นอกจากนี้ในการศึกษาค้างนี้ไม่ได้มีการนำปัจจัยด้าน monetary sector เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น อัตราดอกเบี้ย ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นลักษณะข้อมูลภาคตัดขวาง จึงทำให้ไม่สามารถศึกษาได้อย่างละเอียด และ ครบถ้วน ดังนั้นถ้าต้องการในศึกษาค้างต่อไป ควรจะนำข้อมูลเหล่านี้เข้ามาเพิ่ม โดยอาจทำได้โดยการใช่วิธี pooling cross section and time series data เพื่อที่จะได้ผลการศึกษาที่ดีกว่านี้ และทำให้เห็นและเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

5.2.2 ด้านนโยบาย

1. จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพบว่าครัวเรือนเกษตรกรเป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุด และส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท ดังนั้นจึงน่าจะเป็นข้อที่รัฐบาลน่าจะพยายามพัฒนาเขตชนบทให้มีความเจริญทัดเทียมกับเขตเมือง อาจอยู่ในรูปการขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรได้ทำการกู้ยืมเพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ เนื่องจากในปัจจุบันการกระจายสินเชื่อไม่ทั่วถึงส่วนใหญ่กระจายอยู่ในเขตเมือง และต้องมีหลักประกันในการกู้ยืม ซึ่งจากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยากจน การกู้ยืมผ่านระบบมักทำไม่ได้เนื่องจากไม่มีหลักประกัน จึงต้องกู้ผ่านสถาบันนอกระบบ เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ซึ่งการกู้ยืมในลักษณะนี้แม้ไม่ต้องมีหลักประกัน แต่ต้นทุนในการกู้ยืม(อัตราดอกเบี้ยเงินกู้)ค่อนข้างสูง จึงทำให้รายได้ของครัวเรือนซึ่งต่ำแล้ว ยังต้องแบ่งส่วนหนึ่งออกมาเพื่อชำระดอกเบี้ยเงินกู้ ทำให้รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ทำให้ต้องกู้ยืมเพิ่ม จึงทำให้หนี้สินของครัวเรือนภาคเกษตรสูงมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น การขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตรออกไป เท่ากับทำให้เกษตรกรได้กู้โดยมีต้นทุนที่ต่ำ และระยะเวลาการใช้ค้ำคืนนาน ทำให้เกษตรกรสามารถนำรายได้ส่วนที่เหลือไปใช้ในการผลิต ทำให้สามารถหารายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การนำเทคนิคและความรู้ในการผลิตภาคการเกษตรสมัยใหม่ให้แก่เกษตรกร เพื่อให้สามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต ซึ่งนำมาถึงรายได้ของครัวเรือนภาคเกษตรกรรมที่สูงขึ้น

2. รัฐบาลควรจะมีการส่งเสริมให้มีการออมผูกพันระยะยาว ซึ่งจะเป็นการระดมเงินออมของครัวเรือนที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการระดมเงินฝากเพื่อการศึกษา โดยรัฐบาลอาจให้มีแรงจูงใจ เช่น การยกเว้นภาษีเพื่อให้มีการออมผูกพันระยะยาวเพิ่มขึ้น

3. เนื่องจากในอนาคต ผู้ที่ประกอบอาชีพลูกจ้างจะมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะภาคเอกชน ดังนั้น รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้มีการขยายไปในทุกกิจการ เพื่อที่จะเป็นสวัสดิการให้แก่ลูกจ้างในตอนที่ต้องออกจากงาน หรือเกษียณอายุ ทำให้ลูกจ้างจะได้รับเงินสะสมก้อนหนึ่งไปใช้ ซึ่งรัฐบาลอาจส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้แพร่ไปในกิจการขนาดกลาง และ ขนาดเล็ก ได้โดยอาจให้สิทธิประโยชน์ต่อนายจ้างในการที่จะนำไปลดหย่อนภาษี เป็นต้น